

ÅRSRAPPORT 2018

KOMPETANSESENTER
I LINDRENDE BEHANDLING
MIDT-NORGE

INTRODUKSJON

Kompetansesenter i lindrende behandling (KLB) Midt-Norge er ett av fire regionale kompetansesentre i palliasjon og er lokalisert i Kunnskapssenteret, St. Olavs hospital. KLB sin overordnede målsetting er best mulig palliativ behandling og omsorg for pasienter og pårørende i Midt-Norge.

KLB skal være en pådriver for faglig utvikling av palliasjon i regionen, både ved sykehusene og kommunene i Trøndelag og Møre og Romsdal. Virksomheten drives i tråd med føringer i Nasjonalt handlingsprogram for palliasjon.

MÅLSETTING

KLB Midt-Norge skal fremme palliasjon regionalt og bidra til bedre pasientbehandling lokalt, regionalt og nasjonalt. Våre fokusområder i 2018 har vært:

- Videreutvikling av et palliativt tjenestetilbud med høy kvalitet i spesialist- og kommunehelsetjenesten
- Å styrke kompetansen innen kreft og palliasjon på alle nivå gjennom forskning, (inkludert egeninitiert forskning), fagutvikling, undervisning og samhandling
- Utvikling og oppfølging av standardiserte pasientforløp
- Formidling av forskningsresultater, gjeldende praksis og muligheter for kompetanseheving
- Implementering av nasjonale retningslinjer i klinisk praksis

ORGANISERING OG PERSONELL

KLB er en del av Avdeling undervisning og forskning, Kreftklinikken. Den kliniske virksomheten foregår ved Seksjon lindrende behandling (SLB).

Følgende personer var tilknyttet KLB i 2018:

- Overlege og leder Erik Torbjørn Løhre
- Overlege Anne Kvikstad
- Overlege Morten Thronæs
- Kreftsyepleier Marianne Haug Johansen
- Kreftsyepleier Grete Søbstad
- Forskningskoordinator Ragnhild Green Helgås
- Sykepleier/prosjektkoordinator Laila Skjelvan

ORGANISERING OG SAMARBEIDSPARTNERE

Kompetansesenter i lindrende behandling Midt-Norge

INTERNT

Avdeling undervisning og forskning
Vardesenteret/Pusterommet
Øvrige avdelinger ved
Kreftklinikken
Institutt for klinisk og
molekylær medisin, NTNU

EKSTERT

PRC collaborating centres
Andre kompetansesentre i
lindrende behandling
Palliative team i Helse Midt-Norge
Kreftforeningen

KLB samarbeider med en rekke ulike aktører, som sentrale myndigheter, lokale, regionale og nasjonale organisasjoner og helsepersonell med klinisk erfaring innen palliasjon.

Nasjonale og internasjonale samarbeidspartnere:

- European Palliative Care Research Centre (PRC)
- Helsedirektoratet
- Helse- og omsorgsdepartementet
- Legeforeningen
- Norsk forening for Palliativ Medisin (NFPM)
- Norsk palliativ forening (NPF)

Regionale samarbeidspartnere:

- Fylkesmannen i Trøndelag
- Kommunehelsetjenesten og ressursnettverk i Midt-Norge
- Kreftkoordinatorer i regionen
- Kreftforeningen
- Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)
- Palliative team i Midt-Norge, lokalisert både ved sykehus og i kommuner
- Regionale kompetansesentre i lindrende behandling i Nord, Vest og Sør-Øst

Lokale samarbeidspartnere:

- Institutt for klinisk og molekylær medisin (IKOM), Fakultet for medisin og helsevitenskap, NTNU
- Pusterommet og Vardesenteret
- Nasjonal kompetansetjeneste for sammensatte lidelser, St. Olavs hospital
- St. Olavs hospital:
 - » Øvrige deler av Avdeling undervisning og forskning, Kreftklinikken
 - » Seksjon lindrende behandling, Kreftklinikken
 - » Andre klinikker som arbeider med palliasjon

FAGUTVIKLING I REGIONEN

Det er et overordnet mål at palliativ virksomhet skal være kunnskapsbasert og i henhold til nasjonale retningslinjer. Pasienttilpassede forløp er viktige i implementeringen av ny kunnskap. KLB har ansvar for utarbeidelse av prosedyrer og retningslinjer for eget helseforetak og egen region, inkludert kompetansenettverk av ressurspsykepleiere, samt oppfølging av palliative tiltak og prosjekter i regionen.

- KLB har gjennomført fagdager i hver del av regionen, i tillegg til en samling for palliative team. De regionale fagdagene samlet totalt ca. 300 deltakere fra både spesialist- og kommunehelsetjenesten. Tema for fagdagene var ulike problemstillinger knyttet til pasienter med kreftsykdom i livets slutfase, belyst ved en tverrfaglig tilnærming. Diagnostisering og prognostisering, munnpleie, kommunikasjonsverktøy og ivaretagelse av helsepersonell var blant temaene. I tillegg ble aktuelle lokale prosjekter presentert på hvert sted.
- KLB har deltatt i arbeidet med Helsedirektoratets Nasjonale faglige råd for lindrende behandling i livets slutfase, publisert i september 2018.
- Revisjon av pasientforløpet «Strålebehandling av smertefulle skjelettmetastaser ved Kreftklinikken, St. Olavs hospital».
- Aktuelle dokumenter og rutiner ved SLB ble sammenfattet, strukturert og inkludert i et oppdatert standardisert pasientforløp.
- Utvikling og innføring av felles prosedyre ved Kreftklinikken for «Oppfølging av etterlatte ved dødsfall».
- KLB/SLB har satt i gang et kvalitetsforbedringsprosjekt for symptomregistrering hos innliggende pasienter ved enheten. I prosjektet innhentes i tillegg bakgrunnsdata for disse pasientene.

FAGNETTVERK OG RESSURSSYKEPLEIERE

Fagnettverk av ressurspsykepleiere er en viktig arena for kompetanseheving, informasjonsutveksling og samhandling på tvers av nivåene. KLB Midt-Norge har bidratt til nettverksarbeid i tråd med føringer fra Nasjonalt handlingsprogram for palliasjon i kreftomsorgen. Det finnes i dag nettverk med ressurspsykepleiere i de fleste deler av regionen. Den offentlige utredningen «På liv og død» (NOU 2017:16) anbefaler videre ressurspersoner i alle kommuner. KLB har som mål å bidra til at dette skjer. Kreftkoordinatorer og de palliative teamene har i samarbeid med nettverkene gjennomført fagdager og møter i 2018. KLB har i løpet av året bidratt til etablering av felles fagnettverk for ressurspsykepleiere i kreft og palliasjon i Trondheim. Nettverket består av sykepleiere fra Trondheim og Klæbu kommune, samt St. Olavs hospital. Målet er velfungerende nettverk og KLB er representert i driftsgrupper.

KOMMUNALE PROSJEKTER

Fylkesmannen i Trøndelag saksbehandler på oppdrag fra Helsedirektoratet søknader til kommunene i Møre og Romsdal og Trøndelag. Vi mottok i 2018 ti søknader om «Tilskudd til lindrende behandling og omsorg ved livets slutt» på til sammen kr. 8 419 503 fra kommuner i Midt-Norge. Av disse innvilget Fylkesmannen i Trøndelag ni søknader. Fire søknader var interkommunale. Søknadene ble vurdert i samarbeid med KLB Midt-Norge.

Følgende prosjekter fikk tildelt midler i 2018:

- Averøy, 2016-2018: «En trygg og verdig avslutning på livet»
- Fosen, 2017-2019: «Etablering av e-læringsprogram for pasienter i langvarig sykdomsforløp»
- Høylandet, 2017-2019: «Utvidet tilbud om lindrende behandling og omsorg ved livets slutt gjennom økt kunnskap og etablering av palliativ team»
- Kristiansund, 2016-2018: «Livets siste dager i Kristiansund kommune»
- Melhus og Midtre Gauldal, 2018-2020: «Kompetansenettverk av ressurspersoner i kreft og palliasjon»
- Sula, 2017-2019: «Innføring av palliativ plan i Møre og Romsdal»
- Trondheim: «Opprettelse av palliativ team»
- Verdal: «Trygge ansatte og brukere. Tilrettelegging for gode og trygge dager i eget hjem for alvorlig syke og deres pårørende»
- Ålesund, 2017-2019: «Utprøving og bruk av dataverktøyet EIR, symptomkartlegging hos palliative pasienter i en lindrende enhet på et sykehjem»

UNDERVISNING OG UTDANNING

En av våre hovedoppgaver er å styrke kompetanse gjennom koordinering og gjennomføring av undervisning og opplæring rettet mot helsepersonell i kommune- og spesialisthelsetjenesten. Vi samarbeider tett med NTNU gjennom bachelor- og videreutdanningen innen sykepleie, medisinstudiet i Trondheim, masterprogrammet i smerte og palliasjon og andre studier. Videre har vi også samarbeid med organisasjoner og kommuner i regionen. KLB har koordinert og gjennomført følgende undervisningsoppdrag i 2018:

UNDERVISNINGSOPPDRAG
Bioingeniørfaglig institutt NITO
Cytostatikakurs (sykehus og kommunehelsetjenesten)
Emnekurs innen palliativ medisin for leger
Fagdager ALB og SLB
Fagdager x 4 for sykepleietjenesten, Kreftklinikken
Fagdager for palliative team i Midt-Norge
Fagdager i regionen, Orkdal, Ålesund og Namsos
Geriatrici spesialutdanning
Havstein sykehjem, pårørende
Hematologisk avdeling, sykepleietjenesten, St. Olavs hospital
Master i farmasi
Master i smerte og palliasjon
Master i smerte og palliasjon, kunnskapsbasert praksis og org i pall. (Master og NTNU-videre studenter)
Mathias-seminaret
Medisinstudenter, uketjeneste og teori
Nasjonal konferanse i alders- og sykehjemsmedisin
NTNU, bachelorstudenter sykepleie
NTNU, videreutdanning sykepleie
Onkologikurs for fysioterapeuter
Palliativt forum sykehuset Telemark, videoundervisning
Ressursnettverk, seminar St. Olavs hospital og Trondheim kommune
Samarbeidsseminar, Orkdalsmodellen
Trainee sykepleie ved St. Olavs hospital
Videokonferanse, 8 palliative team i Midt-Norge og øvrige deltakere

FORSKNING

All forskning ved KLB Midt-Norge koordineres av forskningsgruppe kreft og palliasjon ved Institutt for klinisk og molekylær medisin, NTNU og Kreftklinikken, St. Olavs hospital. Detaljer om artikler og prosjekter finnes i den offentlige databasen Cristin.

Vitenskapelige artikler:

- Solheim TS, Laird BJA, Balstad TR, Bye A, Stene GB, Baracos V, et al. Cancer cachexia: Rationale for the MENAC [Multimodal - Exercise, Nutrition and Anti-inflammatory medication for Cachexia] trial. 2018;8:258-65.
- Røen I, Stifoss-Hanssen H, Grande G, Brenne A-T, Kaasa S, Sand K, et al. Resilience for family carers of advanced cancer patients-how can health care providers contribute? A qualitative interview study with carers. 2018;32(8):1410-8.
- Løhre ET, Hjermstad MJ, Brunelli C, Knudsen AK, Kaasa S, Klepstad P. Pain Intensity Factors Changing Breakthrough Pain Prevalence in Patients with Advanced Cancer: A Secondary Analysis of a Cross-Sectional Observational International Study. 2018;7(2):193-203.
- Laird BJ, Balstad TR, Solheim TS. Endpoints in clinical trials in cancer cachexia: where to start? 2018;12(4):445-52.
- Krogstad H, Sundt-Hansen SM, Hjermstad MJ, Hågensen LÅ, Kaasa S, Loge JH, et al. Usability testing of EirV3-a computer-based tool for patient-reported outcome measures in cancer. 2018:1-10.
- Kristensen AK, Solheim TS, Fløtten Ø, Grønberg BH. Associations between hematologic toxicity and health-related quality of life during first-line chemotherapy in advanced non-small-cell lung cancer: a pooled analysis of two randomized trials. 2018;57(11):1574-9.
- Jakobsen G, Engstrøm M, Fayers P, Hjermstad MJ, Kaasa S, Kloke M, et al. Sleep quality with WHO Step III opioid use for cancer pain. 2018.
- Habberstad RH, Hjermstad MJ, Brunelli C, Kaasa S, Bennett MI, Pardon K, et al. Which factors can aid clinicians to identify a risk of pain during the following month in patients with bone metastases? A longitudinal analyses. 2018:1-9.
- Habberstad RH, Frøseth TCS, Aass NK, Abramova TM, Baas T, Mørkeset ST, et al. The Palliative Radiotherapy and Inflammation Study (PRAIS) - Protocol for a longitudinal observational multicenter study on patients with cancer induced bone pain. 2018;17(110):11.
- Berger O, Grønberg BH, Loge JH, Kaasa S, Sand K. Cancer patients' knowledge about their disease and treatment before, during and after treatment: a prospective, longitudinal study. 2018;18:381:1-11.

Aktive forskningsprosjekter:

- The Orkdal Model, development, implementation and evaluation of collaboration between specialist and community care within palliative cancer care
 - » Prosjektleder: Anne Tove Brenne
- Sleep quality in patients with advanced cancer
 - » Prosjektleder: Pål Klepstad
- Pharmacological treatment of insomnia in advanced cancer
 - » Prosjektleder: Pål Klepstad
- The Palliative Radiotherapy and Inflammation Study (PRAIS)
 - » Prosjektleder: Pål Klepstad
- Multimodal Exercise/Nutrition/Anti-inflammatory treatment for cachexia – the MENAC trial
 - » Prosjektleder: Stein Kaasa
- Palliative Care Integrated in Oncology (PALLiON)
 - » Lokal prosjektleder: Erik Torbjørn Løhre

www.palliasjon-midt.no

www.facebook.com/klbmidt norge

**KOMPETANSESENTER
I LINDRENDE BEHANDLING
MIDT-NORGE**

 NTNU
Kunnskap for en bedre verden

HELSE **MIDT-NORGE**
- På lag med deg for din helse -

 ST. OLAVS HOSPITAL
UNIVERSITETSSYKEHUSET I TRONDHEIM